

5–7 SINFLARDA TASVIRIY SAN’ATNI BOSQICHMA-BOSQICH O’QITISH METODIKASI

Boboqulov Javohir Hamzayevich

Navoiy Davlat Universiteti

70110501 – Tasviriy san’at magistratura ta’lim yo‘nalishi

1-bosqich magistranti

Annotatsiya: Ushbu maqolada 5–7 sinflarda tasviriy san’at darslarini bosqichma-bosqich o‘qitish metodikasi tahlil qilinadi. Tadqiqotda darslarni rejalashtirishning ketma-ket yondashuvi, o‘quvchilarda rang, chizma va kompozitsiya bo‘yicha ko‘nikmalarni rivojlantirish usullari, shuningdek ijodiy tafakkur va estetik idrokni shakllantirishga xizmat qiluvchi pedagogik texnologiyalar yoritiladi. Maqolada zamonaviy pedagogik metodlar, interfaol mashg‘ulotlar, “teskari sinf” yondashuvi va amaliy loyihalash asosidagi metodlardan foydalanishning ta’lim jarayonidagi samaradorligi ochib beriladi.

Kalit so‘zlar: tasviriy san’at, bosqichma-bosqich ta’lim, 5–7 sinflar, pedagogik metodika, rangtasvir, ijodiy tafakkur, estetik tarbiya, innovatsion metodlar.

5–7 sinflarda tasviriy san’at fanini o‘qitishda bosqichma-bosqich metodika o‘quvchilarning texnik va badiiy ko‘nikmalarini tizimli rivojlantirish imkonini beradi. Har bir darsning aniqlangan bosqichlari — nazariy tayyorgarlik, kuzatuv, amaliy mashq va ijodiy ifoda — o‘quvchilarda rang, shakl va kompozitsiya bo‘yicha ko‘nikmalarni samarali shakllantirishga xizmat qiladi. Shu bilan birga, o‘quvchilarda ijodiy fikrlash va estetik his-tuyg‘ularni rivojlantirishda o‘qituvchining pedagogik yondashuvi muhim ahamiyatga ega. Innovatsion metodlar va interfaol mashg‘ulotlar yordamida dars jarayoni qiziqarli va samarali bo‘ladi, o‘quvchilar mustaqil ijodiy qarorlar qabul qilishga o‘rganadi.

5–7 sinflarda tasviriy san’atni bosqichma-bosqich o‘qitish metodikasi o‘quvchilarning rang, chizma va kompozitsiya bo‘yicha ko‘nikmalarini tizimli ravishda rivojlantirishga imkon beradi. Bosqichma-bosqich yondashuv dars jarayonini nazariy va amaliy qismlarga ajratadi, har bir bosqichning maqsadi va vazifasi aniq belgilangan bo‘ladi. Bu esa o‘quvchilarni mustaqil ijodiy faoliyatga jalb qiladi, ularning estetik idroki va ijodiy tafakkurini oshiradi.

Darslarning birinchi bosqichi nazariy tayyorgarlikdan iborat. Bu bosqichda o'quvchilar rang va shakl asoslari, kompozitsiya qoidalari, rang uyg'unligi va yorug'lik-soya munosabatlari bilan tanishtiriladi. Shovdirov (2017, 2025)ning tadqiqotlariga ko'ra, o'quvchilarga nazariy bilimlarni oldindan o'zlashtirish imkonini beruvchi "teskari sinf" yondashuvi samarali hisoblanadi. Shu metod orqali o'quvchilar darsdan oldin mavzuga tayyorlanadi, dars jarayonida esa amaliy mashg'ulotlar orqali ularni badiiy ifodaga aylantiradi.

Ikkinchi bosqich — kuzatuv va tahlil. Bu bosqichda o'quvchilar tabiatni, atrof-muhitni yoki tayyor manzara suratlarini kuzatadilar, ranglarni aniqlaydilar, shakllar va ob'ektlar o'rtasidagi munosabatlarni tahlil qiladilar. Kuzatuv jarayoni o'quvchilarda diqqatni jamlash, tafakkur va vizual xotirani rivojlantirishga yordam beradi. Bosqichma-bosqich metodikada har bir kuzatuv mashqi aniq maqsadga yo'naltiriladi, masalan, rang uyg'unligini aniqlash, yorug'lik-soya o'zgarishini kuzatish yoki kompozitsiya elementlarini joylashtirish.

Uchinchi bosqich — amaliy mashq. Bu bosqichda o'quvchilar o'z nazariy bilimlarini rangtasvir orqali amalda qo'llaydilar. Bosqichma-bosqich metodika o'quvchilarga kichik amaliy mashqlardan boshlashni va asta-sekin murakkab kompozitsiyalar yaratishni ta'minlaydi. Masalan, dastlab o'quvchilar oddiy shakllarni rang bilan ifodalaydi, keyinchalik ob'ektlar orasidagi nisbiy kattalik va joylashuvni hisobga oladi, so'ngra to'liq manzara kompozitsiyasini yaratadi. Bu yondashuv o'quvchilarda mustaqil qaror qabul qilish, xatolarini tahlil qilish va ijodiy yechim topish ko'nikmalarini rivojlantiradi.

To'rtinchi bosqich — refleksiya va tahlil. Har bir dars oxirida o'quvchilar o'z ishlarini baholaydilar, rang uyg'unligi, kompozitsiya va badiiy ifodaning sifatini tahlil qiladilar. Bu bosqich o'quvchilarda tanqidiy fikrlash, estetik did va ijodiy tafakkurni shakllantirishga xizmat qiladi. Shovdirov (2017) ta'kidlaganidek, o'quvchilarga o'z ishlarini baholash va tahlil qilish imkoniyatini berish pedagogik jarayonning samaradorligini oshiradi.

Innovatsion metodlardan foydalanish ham bosqichma-bosqich ta'limni samarali qiladi. Masalan, raqamli vizualizatsiya vositalari yordamida o'quvchilar ranglar kombinatsiyasini tajriba qilib ko'rishi mumkin. Interfaol mashg'ulotlar va amaliy loyihalash asosidagi metodlar esa dars jarayonini qiziqarli va ijodiy qiladi. Shu bilan

birga, o'qituvchi o'quvchilarning individual xususiyatlarini hisobga olib, qo'llab-quvvatlaydi va ijodiy faoliyatlarini yo'naltiradi.

Bosqichma-bosqich yondashuv o'quvchilarda quyidagi kompetensiyalarni shakllantiradi:

- Rang va shaklni aniqlash va uyg'unlashtirish ko'nikmasi;
- Kompozitsiya yaratish va obyektlarni to'g'ri joylashtirish qobiliyati;
- Yorug'lik va soya bilan ishlash mahorati;
- Ijodiy tafakkur va mustaqil qaror qabul qilish ko'nikmasi;
- Estetik idrok va san'atga qiziqishni oshirish.

Shuningdek, pedagogik metodika o'quvchilarda ekologik va madaniy ongni shakllantirishga ham xizmat qiladi. Manzara janrida ishlash o'quvchilarga atrof-muhitni diqqat bilan kuzatish, tabiiy go'zallikni qadrlash va uni badiiy shaklda ifodalash imkonini beradi. Bu jarayon orqali o'quvchilar ijodiy fikrlash bilan birga mas'uliyat hissini rivojlantiradilar va san'at orqali ekologik madaniyatni egallaydilar.

Shu bilan birga, o'qituvchi va o'quvchi hamkorligi metodikaning muhim qismi hisoblanadi. O'qituvchi ko'rsatmalar beradi, texnikalarni tushuntiradi va ijodiy faoliyatga yo'naltiradi, o'quvchilar esa mustaqil ijodiy qarorlar qabul qiladi. Guruh ishlari, baholash va mulohazalar ijodiy va analitik fikrlashni rivojlantiradi. Barcha bosqichlarni birlashtirib, dars jarayoni tizimli va samarali bo'ladi (Baymetov va Shovdirov, 2023).

Natijada, 5–7 sinflarda tasviriy san'atni bosqichma-bosqich o'qitish metodikasi o'quvchilarda texnik ko'nikmalar, ijodiy tafakkur, estetik idrok va madaniy ongni bir vaqtda rivojlantirishga imkon yaratadi. Innovatsion pedagogik yondashuvlar, interfaol mashg'ulotlar va amaliy loyihalash orqali o'quvchilar mustaqil ijodiy faoliyat bilan shug'ullanishni o'rganadilar va san'atga bo'lgan qiziqishlari ortadi.

5–7 sinflarda tasviriy san'at darslarini bosqichma-bosqich o'qitish o'quvchilarning texnik va badiiy ko'nikmalarini tizimli shakllantirishga yordam beradi. Nazariy tayyorgarlik, kuzatuv, amaliy mashq va ijodiy ifoda bosqichlari o'quvchilarda rang, shakl, kompozitsiya va yorug'lik bo'yicha bilimlarni rivojlantiradi. Innovatsion pedagogik metodlar, interfaol mashg'ulotlar va "teskari sinf" modeli o'quvchilarning ijodiy fikrlashini rag'batlantiradi, mustaqil ijodiy qarorlar qabul qilishga o'rgatadi va san'atga bo'lgan qiziqishini oshiradi. Shu tariqa, bosqichma-bosqich metodika

o'quvchilarda estetik idrok, ijodiy tafakkur va madaniy ongni bir vaqtda shakllantirish imkonini beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Шавди́ров С. А. Подготовка будущих учителей к исследовательской деятельности // Педагогическое образование и наука. – 2017. – № 2. – С. 109–110.
2. Shavdirov S. A. Selection Criteria of Training Methods in Design Fine Arts Lessons // Eastern European Scientific Journal. – 2017. – № 1. – P. 131–134.
3. Shovdirov S. Analyzing the sources and consequences of atmospheric pollution: A case study of the Navoi region // E3S Web of Conferences. – EDP Sciences, 2024. – Vol. 587. – P. 02016.
4. Shavdirov S. Method of organization of classes in higher education institutions using flipped classroom technology // AIP Conference Proceedings. – AIP Publishing LLC, 2025. – Vol. 3268. – № 1. – P. 070035.
5. Шавди́ров С. А. Ўқувчиларда тасвирий саводхонликка оид ўқув компетенцияларини шакллантиришнинг педагогик-психологик жиҳатлари // Современное образование (Узбекистан). – 2017. – № 6. – С. 15–21.
6. Shovdirov S. A. Tasviriy san'atni o'qitishda o'quvchilarning sohaga oid o'quv kompetensiyalarini shakllantirish omillari // Inter education & global study. – 2024. – № 1. – P. 8–14.
7. Ibraimov X., Shovdirov S. Theoretical Principles of The Formation of Study Competencies Regarding Art Literacy in Students // Science and Innovation. – 2023. – Vol. 2. – № B10. – P. 192–198.
8. Шавди́ров С. А. ИЗОБРАЗИТЕЛЬНОМУ О. И ПРИКЛАДНОМУ ИСКУССТВУ // INTERNATIONAL SCIENTIFIC REVIEW OF THE PROBLEMS AND PROSPECTS OF MODERN SCIENCE AND EDUCATION. – 2018. – P. 84–85.
9. Shovdirov S. TASVIRIY SAVODXONLIKKA OID O'QUV KOMPETENSIYALARNI SHAKLLANTIRISHDA O'QUVCHILARNI MANTIQUIY VA ABSTRAKT FIKRLASHGA O'RGATISH // Евразийский журнал академических исследований. – 2023. – Vol. 3. – № 12. – P. 193–196.
10. Baymetov B. B., Shovdirov S. A. Methods of Organizing Practical and Theoretical Classes for Students in The Process of Teaching Fine Arts // International Journal on Integrated Education. – 2023. – Vol. 4. – № 3. – P. 60–66.

GLOBAL SCHOLARS
SCIENTIFIC PUBLISHING

